

Judikatūras krājums

Lieta C-748/23 [*Gekus*]ⁱ

C. Limited
pret
M. S.

(*Sąd Najwyższy* lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Tiesas (ceturtā palāta) 2026. gada 16. jūlija spriedums

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Tiesiskums – Tiesnešu neatkarība – LES 19. panta 1. punkta otrā daļa – Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants – Valsts tiesiskais regulējums, kas ļauj pārbaudīt *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) amatā esošā tiesneša neatkarības un objektivitātes prasību ievērošanu – Tāda iztiesāšanas sastāva izveide, kuram jāpārbauda šo prasību ievērošana – Šāda sastāva locekļa iecelšanas apstākļu neatbilstība – No šīs neatbilstības izrietošas sekas – Objektivitāte – Savienības tiesību pārākums

1. *Prejudiciāli jautājumi – Tiesas kompetence – Robežas – Dalībvalstu pienākums paredzēt tiesību aizsardzības līdzekļus, kas ļautu nodrošināt efektīvu tiesību aizsardzību tiesā – Jautājumi par valsts tiesību normām, kas attiecas uz tiesu iestādes organizatorisko uzbūvi un darbību – Iekļaušana*
(LES 19. panta 1. punkts; LESD 267. pants; Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants)
(skat. 27. punktu)

2. *Dalībvalstis – Pienākumi – Efektīvas tiesību aizsardzības tiesā nodrošināšanai nepieciešamo tiesību aizsardzības līdzekļu izveide – Tiesnešu neatkarības principa ievērošana – Tiesības uz lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos iepriekš noteiktā tiesā – Valsts tiesību normas par iztiesāšanas sastāvu izveidi – Tiesneša iecelšanas amatā apstākļi, kas paši par sevi var likt konstatēt tiesību uz neatkarīgu un objektīvu, tiesību aktos iepriekš noteiktu tiesu pārkāpumu – Nosacījums – Apstākļi, kuri norāda uz tāda rakstura un smaguma neatbilstību, kas tiesību subjektiem rada pamatotas šaubas par šā tiesneša neatkarību un objektivitāti*
(LES 19. panta 1. punkta otrā daļa; Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants)
(skat. 28.–43. punktu un rezolutīvās daļas 1. punktu)

ⁱ Šīs lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

3. *Dalībvalstis – Pienākumi – Efektīvas tiesību aizsardzības tiesā nodrošināšanai nepieciešamo tiesību aizsardzības līdzekļu izveide – Tiesnešu neatkarības principa ievērošana – Tiesības uz lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos iepriekš noteiktā tiesā – Valsts tiesiskais regulējums, kas ļauj pārbaudīt tiesas amatā esošā tiesneša neatkarības un objektivitātes prasību ievērošanu – Tāda iztiesāšanas sastāva izveide, kuram jāpārbauda šo prasību ievērošana – Attiecīgais iztiesāšanas sastāvs, kurā ir viens vai vairāki tiesneši, kas, ņemot vērā viņu iecelšanas amatā apstākļus, ir tādā pašā situācijā kā tiesnesis, uz kuru attiecas šī pārbaude – Nepieļaujamība*
(LES 19. panta 1. punkta otrā daļa; Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants)

(skat. 45.–62. punktu un rezolutīvās daļas 2. punktu)

4. *Dalībvalstis – Pienākumi – Efektīvas tiesību aizsardzības tiesā nodrošināšanai nepieciešamo tiesību aizsardzības līdzekļu izveide – Tiesnešu neatkarības principa ievērošana – Tiesības uz lietas izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā, tiesību aktos iepriekš noteiktā tiesā – Pārākums – Valsts tiesu pienākumi – Pienākums pēc savas ierosmes nepiemērot nekādu valsts tiesisko regulējumu vai praksi, kas ir pretrunā Savienības tiesību normai ar tiešu iedarbību – Valsts tiesiskais regulējums, kas ļauj pārbaudīt tiesas amatā esošā tiesneša neatkarības un objektivitātes prasību ievērošanu – Tāda iztiesāšanas sastāva izveide, kuram jāpārbauda šo prasību ievērošana – Šā iztiesāšanas sastāva neatbilstība tiesībām uz tiesību aktos iepriekš noteiktu tiesu – Attiecīgās tiesas pienākums nodrošināt, ka tiesnesis, kas neatbilst šīm prasībām, nepiedalās šāda pieteikuma par neatkarības un objektivitātes testu izskatīšanā – Tiesas pienākums arī nepiemērot valsts tiesību normas, kas nosaka šā iztiesāšanas sastāva izveidi – Pienākums attiecīgās dalībvalsts tiesību sistēmā noteikt procesuālo kārtību, kas ļauj nodrošināt, ka iztiesāšanas sastāvs, kurš izskata šādu pieteikumu, atbilst minētajām prasībām*
(LES 4. panta 3. punkts un 19. panta 1. punkta otrā daļa; Eiropas Savienības Pamattiesību hartas 47. pants)

(skat. 64.–72. punktu un rezolutīvās daļas 3. punktu)

Rezumējums

Saņēmusi *Sąd Najwyższy* (Augstākā tiesa, Polija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa tostarp saistībā ar tiesībām uz neatkarīgu un objektīvu, tiesību aktos iepriekš noteiktu tiesu precizē sekas, kas dalībvalsts tiesību sistēmā jānosaka gadījumā, ja iztiesāšanas sastāvs, kuram jāizskata pieteikums par tiesneša neatkarības un objektivitātes prasību ievērošanas pārbaudi, ir neatbilstošs.

Ar 2021. gada jūnijā pasludināto spriedumu Polijas tiesa piesprieda Īrijas pilsonim M. S. samaksāt noteiktu naudas summu Īrijas sabiedrībai *C. Limited*.

M. S. par minēto spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību iesniedzējtiesā. Šīs kasācijas sūdzības izskatīšanai tika iecelts trīs tiesnešu sastāvs, kurā tostarp bija tiesnesis JG.

Šauboties par apstākļiem, kādos šis tiesnesis tika iecelts amatā, *C. Limited* saskaņā ar Likumā par Augstāko tiesu paredzēto procedūru iesniedza pieteikumu par neatkarības un objektivitātes testu attiecībā uz viņu.

Tika izlozēti pieci iesniedzējtiesas tiesneši, kas veidotu iztiesāšanas sastāvu, kuram būtu jāizskata šis pieteikums, un trīs no tiem, tāpat kā tiesnesis, uz kuru attiecas pieteikums par testu, tika iecelti pēc *Krajowa Rada Sądownictwa* (Valsts tieslietu padome, Polija; turpmāk – *KRS*) jaunā sastāva priekšlikuma.

Izvērtējot minētā pieteikuma pieņemamību, iesniedzējtiesa – viena tiesneša sastāvā, kurš ir arī minētā piecu tiesnešu iztiesāšanas sastāva priekšsēdētājs, – jautā Tiesai, kā var nodrošināt Likumā par Augstāko tiesu paredzētā neatkarības un objektivitātes testa mehānisma saderību ar LES 19. panta 1. punkta otro daļu un Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk – Harta) 47. pantu.

Tiesas vērtējums

Vispirms attiecībā uz tiesnešu iecelšanas amatā procesu Tiesa atgādina, ka, ņemot vērā tā ietekmi uz tiesu varas darbību un leģitimitāti tiesiskā valstī, šāds process noteikti ir jēdzienam “tiesību aktos iepriekš noteikta tiesa” raksturīgs elements Hartas 47. panta izpratnē. Lai gan ne katra kļūda, kas notiek tiesneša iecelšanas procedūrā, var radīt šaubas par viņa neatkarību un objektivitāti, noteikti trūkumi tiesnešu iecelšanas procesā paši par sevi var liecināt par to, ka attiecīgie tiesneši neatbilst neatkarības un objektivitātes prasībām. Pēdējos minētajos gadījumos no lietas dalībnieka, kurš izvirza jautājumu par šo prasību ievērošanu, piemēram, lūdzot veikt iztiesāšanas sastāvā esošā tiesneša neatkarības un objektivitātes testu, nevar prasīt, lai tas sniegtu papildu pierādījumus, it īpaši attiecībā uz šā tiesneša rīcību pēc viņa iecelšanas amatā. Lietas dalībniekam, kurš iesniedz šādu pieteikumu, tātad jābūt iespējai aprobežoties ar argumentiem, kas balstīti tikai uz apstākļiem, kuri saistīti ar šā tiesneša iecelšanu amatā un kuri pierāda, ka saistībā ar šo iecelšanu ir pieļauta tāda rakstura un smaguma neatbilstība, kas tiesību subjektiem rada šaubas par tiesneša neatkarību un objektivitāti attiecībā pret izpildvaru vai likumdošanas varu. Tātad tiesneša iecelšanas amatā apstākļi jau paši ar sevi var likt konstatēt tiesību uz neatkarīgu un objektīvu, tiesību aktos iepriekš noteiktu tiesu pārkāpumu LES 19. panta 1. punkta otrās daļas izpratnē, lasot to Hartas 47. panta gaismā, ja šie apstākļi norāda uz tāda rakstura un smaguma neatbilstību, kas tiesību subjektiem rada pamatotas šaubas par šā tiesneša neatkarību vai objektivitāti.

Tālāk – attiecībā uz tā iztiesāšanas sastāva izveidi, kuram jāizskata pieteikums par tiesneša neatkarības un objektivitātes testu, – Tiesa precizē, ka šā iztiesāšanas sastāva locekļi paši nedrīkst būt tādā pašā situācijā kā tiesnesis, uz kuru attiecas tests. Proti, tas, ka apstākļi, kas saistīti ar viņu iecelšanu tiesneša amatā, ir identiski apstākļiem, kādos iecelts amatā tiesnesis, attiecībā uz kuru veicams tests, tiesību subjektiem var radīt pamatotas šaubas par šī iztiesāšanas sastāva neitralitāti attiecībā uz izvērtējamajām interesēm. Tādējādi iesniedzējtiesas iztiesāšanas sastāvam, kuram jāizskata jautājums par šīs tiesas tiesneša neatkarību un objektivitāti, pašam jāatbilst prasībām par neatkarīgu un objektīvu, tiesību aktos iepriekš noteiktu tiesu. Konkrētajā gadījumā konstatējams, ka trīs tiesneši no iztiesāšanas sastāvā, kuram jāizskata pamatlietā aplūkotais pieteikums par neatkarības un objektivitātes testu, tika iecelti amatā tādos pašos apstākļos kā tiesnesis, uz kuru attiecas lūgtais tests, iesaistot *KRS* tās jaunajā sastāvā, un ka viens no viņiem tika noraidīts citā lietā pēc tādas pašas procedūras, kādu lūgts piemērot pamatlietā. Tātad atbilstoši LES 19. panta 1. punkta otrajai daļai, lasot to Hartas 47. panta gaismā, nav pieļaujams, ka pārbaude, vai ir ievērotas neatkarības un objektivitātes prasības attiecībā uz tiesnesi, kurš ieņem amatu tiesā, tiek uzticēta šīs tiesas iztiesāšanas sastāvam, kurā ir viens vai vairāki tiesneši, kuri, ņemot vērā viņu iecelšanas amatā apstākļus, ir tādā pašā situācijā kā tiesnesis, uz kuru attiecas šī pārbaude.

Visbeidzot Tiesa norāda, ka saskaņā ar šīm pašām tiesību normām gadījumā, ja iztiesāšanas sastāvs, kuram jāizskata pieteikums par tiesneša neatkarības un objektivitātes testu, pats izraisa tiesību uz tiesību aktos iepriekš noteiktu tiesu aizskārumu tādēļ, ka šajā sastāvā ir tiesnesis, kas neatbilst neatkarības un objektivitātes prasībām, attiecīgajai tiesai ir jānodrošina, ka šāds tiesnesis nepiedalās minētā pieteikuma izskatīšanā. Attiecīgā gadījumā tai jāatturas piemērot valsts tiesību normas par šā iztiesāšanas sastāva izveidi, lai minēto pieteikumu varētu izskatīt šīm Savienības tiesību normām atbilstošā instance. Attiecīgās dalībvalsts tiesību sistēmā jāparedz procesuālā kārtība, kura ļauj nodrošināt, ka šādu pieteikumu izskata iztiesāšanas sastāvs, kas atbilst prasībām, kuras izriet no pamattiesībām uz efektīvu tiesību aizsardzību un taisnīgu tiesu.